

ТҮРК ДҮЙНӨСҮНҮН УНИВЕРСИТЕТТЕРИНИН БИРИМДИГИ ЖАНА ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ МЕЙКИНДИГИН ТҮЗҮҮНҮН ЖОБОСУ

БИРИНЧИ БӨЛҮМ

Максаты, Камтуусу, Негизи жана Терминдери

Максаты

1-берене - (1) Бул Жобонун максаты Түрк Кеңешине мүчө-мамлекеттер ортосунда жогорку билим берүү тармагында кызматташууну кеңейтип Түрк Кеңешинин Жогорку билим берүү мейкиндигин (ТКЖБМ) түзүү

(2) Бул Жобо жогоруда аталган менен биргеликте Түрк Кеңештин алкагында Түрк университеттерин Биримдигинин түзүмүн, иш принциптерин жана ишмердүүлүк мейкиндигин белгилөө максатыны коет

Камтуусу

2-берене - (1) Бул Жободо Түрк Кеңешинин Түрк университеттерине мүчө-университеттеринин ортосунда билим берүү мейкиндигинде кызматташуунун ыкмалары жана принциптери камтылган.

Негизи

3-берене - (1) Бул Жобо төмөндөгүлөрдүн алкагында кабыл алынган чечимдердин негизинде даярдалган:

а) 2013-жылдын 23-августунда Бишкек шаарында өткөн Түрк Кеңешинин Экинчи Саммити,

б) 2013-жылдын 10-августунда Чолпон-Ата шаарында өткөн Түрк Кеңешинин Билим берүү министрлеринин жыйыны,

в) 2013-жылдын 28-29-мартында Стамбул шаарында өткөн Түрк университеттер биримдигинин даярдоо жыйыны.

Терминдер

4-берене - (1) Жободо колдонулган терминдер

а) Түрк Кеңеши; Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташуусунун Кеңеши,

б) Түрк Кеңешинин Мамлекет Башчыларын Саммити; Мүчө Мамлекеттердин Башчыларын жылдык катышаттурган жыйыны,

в) Түрк Кеңешинин Билим берүү министрлеринин жыйыны; Мүчө Мамлекеттердин Билим берүү министрлеринин жана Биримдиктин темаларын талкулоо учурда Түркиядан Жогорку билим берүү комитетинин Төрагасы катышаттурган жыйыны,

г) Катчылык, Түрк Кеңешинин Катчылыгын,

д) Түрк Кеңешинин Билим берүү министрликтеринин Жогору деңгээлдеги кызматкерлерин жыйыны; Мүчө Мамлекеттердин Билим берүү министрликтеринин Жогору деңгээлдеги кызматкерлерин катышаттурган жыйыны,

е) Биримдик; Түрк Кеңешинин алкагында уюштурулган Түрк университеттеринин биримдигин

ж) Биримдиктин Башкы Кеңеш; Биримдикке мүчө-университеттердин ректорлорунан же өкүлдөрүндөн жана Түрк Кеңешинин же анын өкүлүнөн турган Жыйынды,

з) ТКЖБМ - Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги билдирет

Негиздөөчү-мүчөлөр

5-берене - (1) төмөндө 4 мүчө мамлекеттен 15 университетинин Биримдигинин негиздөөчү мүчөлөрү берилген

Азербайжан	Азербайжан архитектура жана курулуш университети
	Азербайжан медициналык университети
	Баку Мамлекеттик университети
Казакстан	Яссауи атындагы Эл аралык Казак-Түрк университети
	Ал Фараби Казак Улуттук университети
	Л.Н.Гумилев атындагы Евразия университети
	Назарбаев университети
Кыргызстан	Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университети
	«Манас» Кыргыз-Түрк университети
	Кыргызстан Эл аралык университети
	Ж. Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университети
Туркия	Ататүрк университети
	Эгей университети
	Эскишехир Османгази университети
	Стамбул университети

ЭКИНЧИ БӨЛҮМ

Биримдиктин түзүмү жана максаттары

Биримдиктин түзүмү

6-берене - (1) Биримдик Түрк кеңешине мүчө мамлекеттердин жогоруда аталган университеттеринен түзүлгөн.

Биримдик Төрагасы

(2) Биримдиктин Төрагалыгынын Түрк Кеңешинин өкүлү катары Генералдык Катчы алпарат.

(3) Кезектеги Төрагалык ыктыярдуу негизде жана башка катышуучулардын тарабынан сунушталган университеттердин ичинен Баш Кеңеш жыйынында кворум менен шайланат.

(4) Биримдиктин Төрагасы милдеттерин окуу иштеринен жооптуу кезектеги төрагасы болгон Университеттин Ректору менен чогуу жүргүзөт.

(5) Кезектеги төрага болгон Университеттин милдеттери

(а) Биримдиктин Баш Кеңеш жыйынын уюштуруу менен бирге, жыйынын чечимдерин ишке ашыруу

(б) Кезектеги Төрагалыкты аткарууда Биримдиктин мүчөлөрүнүн менен Катчылыктын ортосунда тиешелүү кызматташууну менен координацияны камсыз кылуу.

(6) Кезектеги Төрагалыкты аткарган университеттин Ректору, милдетине байланыштуу Түрк Кеңешинин Билим берүү министрлеринин жыйынына жана/же Түрк Кеңешинин Саммитине чакырылат.

Башкы Кеңеш

(7) Башкы Кеңеш биримдикке мүчө-университеттердин ректорлору жана Түрк Кеңештин Генералдык Катчысындан же анын өкүлдөрүндөн түзүлөт.

Байланыш тобу

(8) Түрк Кеңеши Катчылыктын бир орунбасарын, ал эми Биримдиктин мүчө-университеттери Биримдиктин иштерине жооптуу бир проректорун жана кызматкерин Байланыш тобуна жооптуу деп дайындайт.

(9) Байланыш тобунун милдети Биримдиктин чечимдерини ишке ашырылышында координация иштерин камсыздайт.

(10) Байланыш тобу аз дегенде жылына эки ирет жыйын өткөрөт.

Студенттик кеңеш

(11) - Биримдиктин Студенттик кеңеши Биримдикке мүчө университеттеринен шайланган студенттерден түзүлөт.

(12) Биримдиктин Студенттик кеңешин түзүү, анын милдеттери жана жоопкерчиликти, жана башка маселелер боюнча Биримдик тарабынан Жобо иштелип чыгат.

Биримдиктин максаттары

7-берене - (1) Орток тарыхый, маданий жана тилдик мурасына таянып түрк тилдүү элдердин арасында достук жана кызматташуу мамилелерин өнүктүрүү жана билим берүү денгээлин жогорулатуу үчүн мүчө-өлкөлөрдүн жогорку билим берүү мекемелеринин ортосундагы кызматташууну камсыз кылууда төмөндөгү максаттар белгиленген:

а) Орток маданиятка багытталган предметтердин заманбап илимий денгээлге туура келген билим берүү стандарттарын өздөштүрүүгө бардык мүчө университеттерге жайылтуу жана бул багытта иденттуулукко жана маданий баалууктардын рухунда муунду тарбиялоо.

б) Жогорку окуу жайлардын билим беруу программаларын эл аралык аккредитациялык стандарттарга ылайыкташтыруу.

в) билим берүүчү кадрларды даярдоо боюнча программаларды түзүү жана өздөштүрүү

г) студент жана окутуучулардын алмашуунун жандануусуна көмөктөшүү жана тийиштүү ондоолорду киргизүү

д) Кредитти которуунун бирдиктүү системасын түзүү

е) Жогорку окуу жайлардын программаларын ортосундагы таанууга көмөктөшүү менен Биримдикке катышуучу мамлекеттердин университеттеринин дипломдорун биргелешип таануу боюнча база түзүү;

ж) Тажрыйба алмашуу, ошондой эле Университеттерде белгилүү бир тармактарда болгон алдыңкы практика менен алмашуу;

з) Иш жүзүнө ашырууга багытталган орток билим беруу жана илимий-изилдөө долбоорлорду жана программаларды киргизүү жана буларды жарыкка чыгаруу.

и) Социалдык- маданий чөйрөдө кызматташууну ишке ашыруу,

к) Түрк дүйнөсүн окуп, изилдеген студенттерге атайын стипендия төлөө.

л) Биримдикке мүчө университеттерде жалпы тарых, маданият жана адабият боюнча сабактарды киргизүү.

м) Түрк дүйнөсүндө жүргүзүлүп жаткан илимий изилдөөлөр жана Университеттердеги долбоорлор жөнүндө электрондук түрдө маалымат алмашууну камсыздоо максатында Түрк Кеңешинин интернет сайттынан тийиштүү шилтемелер сунушталат.

н)Биримдикке мүчө-университеттердин аккредиттөө процессин жана сапатын тыштан көзөмөлдөөнү камсыздоо максатында "Түрк кеңешинин" сапатын көзөмөлгө алуу боюнч түзүмдүн" уюштурганга көмөк көрсөтүү жана иштөөсүн камсыздоо.

ҮЧҮНЧҮ БӨЛҮМ

Иш жүргүзүү принциптери, Каржы булактары, Мүчөлүк

Биримдиктин ишинин принциптери

8-берене (1) - Биримдиктин чечимдери Башкы Кеңештин жыйындарында ректорлордун же биримдикке мүчө-университеттердин ректорлорунун өкүлдөрү менен Түрк Кеңешинин Генералдык Катчы жана/же анын өкүлдөрү катышуусунда жалпы добуш берүүдө көпчүлүк менен кабыл алынат

(2) Биримдиктин Катчылыгынын кызматын Түрк Кеңешинин Катчылыгы аткарат. Биримдиктин Катчылыгы өз ишмердүүлүгүн төрагалык кылуучу университет менен биргеликте жүргүзөт.

(3) Уюштуруучу түзүм, иштин ыкмалары жана принциптери Биримдиктин каржылык аспектилерин сыяктуу эле эрежелер менен аныкталат, эрежелер жыйында көпчүлүк добуш менен кабыл алынган Биримдиктин чечимдеринин негизинде түзүлөт.

(4) Биримдик кабыл алган чечимдер Түркиянын Жогорку Билим Коомдун Жетекчилигин өкүлдөрүнүн катышуусу менен өтөтүргөн Түрк Кеңешинин Билим берүү министрлерин жыйындарынын жактыргандан кийин күчүнө кирет.

(5) Биримдиктин ишмердүүлүгү Түркиядан Жогорку билим берүү Комитетинин өкүлү менен биргеликте Түрк Кеңешинин Билим берүү министрликтеринин Жогору деңгээлиндеги кызматкерлерин көзөмөлүнө алынат.

а) - процессти ийгиликтүү ишке ашырууга пландаштырылган долбоорлорго байкоо жүргүзүү

б)- биримдикке катышкан мамлекеттер ортосунда тийиштүү координациялоого көмөктөшүү

в) - процесс кезиккен маселелерди чечүү боюнча сунуштарды киргизүү

г)- процесске катышуучулардын арасында кабылдоонун жана гармонизациянын деңгээлин жогорулатуу боюнча ишмердүүлүктү ишке ашыруу

д)-Улуттук өкүлдөр өз өлкөсүндө кезиккен маселелерди чечүү тууралуу талап кылынган улуттук мыйзам өзгөртүүлөрдү ишке ашыруу боюнча иш-чараларды жүргүзүүгө жана тийиштүү түзүмдөргө сунуштарды киргизүүгө колдоо көрсөтүүдө

Биримдиктин каржы булактары

9-берене (1) – Биримдиктин билим берүү менен байланышкан иштерге кеткен чыгымдар төмөндөгү булактардан каржыланат:

а)Университеттердин жеке каржылоосу,

б)Улуттук жана эл аралык фонддору бар түзүмдөр менен биргеликте уюштурулганга пландаштырылган "Түркий илимий изилдөөлөр фонду" тарабынан;

в) Мүчө-университеттердин өкмөт долбоорлору үчүн бөлүнгөн кошумча каражат.

г)Биримдикке мүчө-университеттердин Катчылыкта түзүлүүчү фондуна төлөнгөн жылдык взностору

д) Көрсөтүлгөн темага байланыштуу дагы башка булактар

Биримдикке мүчөлүк

10-берене (1) - Мүчө болуу үчүн арыз негиздери менен Түрк Кеңешинин Катчылыгына тапшырылат. Мүчөлүккө кабыл алуу жана мүчөлүктүн бутушу Башкы Кеңеш жыйынында эң аз үчтө экинин катышуусу (кворуму) болсо көпчүлүк добуш берүү жолу менен ишке ашырылат.

ТӨРТҮНЧҮ БӨЛҮМ

Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги , Пайдалануу

тармагында иш-чаралар жана алмашуулар программалары

Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги жана пайдалануу тармагындагы пландалуучу иш-чаралар

Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги

11-берене (1) - Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги. Мейкиндик Биримдикке мүчө-өлкөлөрдүн жогорку билим берүү боюнча билим берүүчү окуу-тарбиялык программаларынан турат

(2) Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндиги түзүлө турган жалпы платформанын жардамы менен өзүнө 7-беренедө белгиленген максаттарды алдына коет:

Аткарылатурган иш-чаралар

12 Берене -(1) - Биримдикке мүчө өлкөлөр Түрк Кеңешинин жогорку билим берүү мейкиндигин кошкондо

а) Студентер жана окутуучулар менен алмашуу программалары,

б) бакалавриат, магистратуранын жана аспирантуранын деңгээлиндеги күндүзгү, сырттан окуу жана дистанциялык окутуу аркылуу биргелешкен дипломдук программаларды ачуу боюнча ишмердүүлүктү жүргүзүү менен мүчө-мамлекеттердин мыйзамдарына ылайыктоо маселелери боюнча кызматташууну ишке ашыруу.

(2) Пландалуучу кызматташуунун алкагында

а) Биримдикке мүчө-университеттердин жана башка расмий илимий мекемелердин дипломдорун таанууга түрткү берүү.

б) Европа биримдигине мүчө мамлекеттер тарабынан пайдалануучу инструменттердин пайдаланышын жана таркатылышын алга жылдырууга түрткү берүү

Түркиядан Жогорку билим берүү Коомдун өкүлү менен биргеликте Түрк Кеңешинин Билим берүү министрликтеринин Жогору деңгээлдеги кызматкерлер аркылуу колдоо берүүдө.

Студент жана окутуучу алмашуу боюнча программалар

13 Берене -(1) Биримдиктин мүчөлөрүнүн башка университеттеринин жайкы жана кышкы мектептик программаларынын ишке ашуусуна пландалган же/жана Биримдиктин мүчөлөрүнүн университеттеринин студенттерин кабыл алуу. Бул программаларда студенттер үчүн мүмкүнчүлүктөр өз ара аракеттешүүнүн негизинде аныкталат.

(2) студенттик жана окутуучулук алмашуулар Мевлана жана Erasmus өндүү программалардын үлгүсү боюнча жөнгө салынат.

(3) студенттердин мурунку окуусун таануу, студенттерди кабыл алуу, билим берүүчү макулдашуу, транскрипти (академиялык справка) даярдоо мүчө университеттердин тарабынан белгиленген жалпы кредиттик системанын түзүлүшүнө пландаштырууга ылайык жөнгө салынат.

БЕШИНЧИ БӨЛҮМ

Ар түрдүү маселелер жана корутунду жоболор

Чечилбеген кырдаалдар

14 Берене - Ушул Эрежелер ишке ашыруусунда чечимди таба албай калган учурдагы кырдаал Биримдиктин Башкы Кеңеши Жыйынында кошумча документер Биримдик тарабынан кабыл алуусу менен чечилиши керек.

Жобонун тилдери

15 Берене – Бул Жобо азербайжан, казак, кыргыз, түрк жана англиз тилдеринде даярдалган.

Күчүнө кирүүсү

16-Берене - Ушул Жобо Биримдиктин Башкы Кеңештин Жыйыны тарабынан кабыл алынгандан кийин Түрк Кеңешинин Билим берүү министрлеринин жыйынында жактырган күнүнөн тартып күчүнө кирет.

Аткаруу

17-Берене – Бул Жобо Кезек менен өткөрүлүп туруучу Төрагалык кылуучу университеттер менен кызматташууда Катчылык тарабынан ишке ашырылат.

Процесске Орхон процесси деген аталыш берүү сунушталат.

Азербайжан Архитектура жана Курулуш Университети атынан

Азербайджан Медициналык Университети атынан

Баку Мамлекеттик Университети атынан

Х. А. Ясеви атындагы Эл аралык Казак-Түрк Университети атынан

Аль-Фараби атындагы Казак Улуттук Университети атынан

Л. Н. Гумилев атындагы Евразия Улуттук Университети атынан

Н.А. Назарбаев Университети атынан

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук Университети атынан

К. Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык Университети атынан

Кыргызстан Эл аралык Университети атынан

Кыргыз-Түрк «Манас» Университети атынан

Ататүрк Университети атынан

Эгей Университети атынан

Стамбул Университети атынан

Эскишехир Османгази Университети атынан

Түрк Кеңешинин атынан

